

XI TARPTAUTINIS BALIO DVARIONO *jaunujų pianistų ir smuikininkų konkursas*

2021 m. balandžio 22-30 d.
Vilniuje

www.dvarionas.link

Pagrindiniai rėmėjai:

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

NATŲ
KNYGNAS

Organizatoriai:

Informaciniai rėmėjai:

Rėmėjai ir partneriai

TANZOBRÜCKE
Kamerosolo ir koncertų centras

Krantai

floraVitas

menu
turas

Jurgis DVARIONAS

RETO KŪRYBIŠKUMO MUZIKŲ SAMBŪRIS

Smuikininko, pedagogo, muzikos kritiko Jurgio DVARIONO straipsnyje apžvelgiama Balio Dvariono jaunųjų talentų konkursų istorija, trunkanti jau beveik pusę amžiaus, prisimenamos konkurso ištakos – Balio DVARIONO (1904–1972) siekis asmeniškai aplankyti Lietuvos vaikų muzikos mokyklas, kurių tuo metu buvo per šimtą, paaiškinti vaikams taurių muzikos prigimtį, priartinti juos prie meno. Autoriaus nuomone, šie konkursai yra daugiabiaunių muzikinių idėjų ir interpretacinių stilių, įvairių kultūrų bei nacionalinių mokyklų sąveikų metraštis.

A GATHERING OF THE MOST CREATIVE MUSICIANS

The article by the violinist, pedagogue and music critic Jurgis DVARIONAS looks at the history of the Balys Dvarionas competitions for talented youth that have been going for almost half a century, and explains the reasons for them. Balys DVARIONAS (1904–1972) set out to personally visit all Lithuania's music schools, of which there were around a hundred, in order to share the noble nature of music with children, and to acquaint them better with the arts. In the author's opinion, these competitions make up a chronicle of many-sided musical ideas, styles of interpretation, and interactions between different cultures and musical communities.

Nijolė GAIGALAITĖ. Balio Dvariono skulptūrinis portretas.
Mindaugo MIKULĖNO nuotrauka

Tyrinėjant atlikimo meno genezę Lietuvoje kaip vieną reikšmingiausių veiksnių, lėmusių profesionalaus muzikavimo tradiciją, visuomet minimi Balio Dvariono jaunųjų talentų konkursai. Veik pusę amžiaus siekianti konkurso istorija – tai daugiabiaunių muzikinių idėjų ir interpretacinių stilių, įvairių kultūrų bei nacionalinių mokyklų sąveikų metraštis.

Konkurso ištakos – vienas kilniausių Balio Dvariono paskutiniųjų gyvenimo metų ketinimų aplankyti visas Lietuvos vaikų muzikos mokyklas. Tuomet jų buvo gerokai per šimtą. Šį sumanymą kompozitorius buvo pradėjęs sėkmingai įgyvendinti. Koncertuose šalia kitų atlikėjų skambindavo bei gyvu žodžiu komentavo atliekamus kūrinius ir pats Balys Dvarionas. Noras paaiškinti taurių muzikos prigimtį, atskleisti jos grožį, turtus, priartinti prie meno kuo daugiau jaunimo buvo ne vien edukacinis tikslas, bet ir kur kas platesnė, žmogiškąsias vertybes aprėpianti nuostata. „Kodėl daugelį nuo pat mažens traukia prie muzikos? – klausdavo kompozitorius. – Tai sunku paaiškinti. Bet kad taip esti – tai faktas. Žmogus veržiasi prie jos, daug aukoja, daug dirba, o dirbdamas, be abejo, tobulėja. O būti tobulam – kiekvieno jaunuolio svajonė, nes tik per tobulybę jis tampa naudingas ne vien sau bei savo tautiečiams, bet, kartais, ir visai žmoniškai. Ir kas žino, gal tarp jūsų mokyklos suole sėdi koks nors būsimasis Beethovenas, nors ir kiek mažesnio masto.“ Daugeliui visam gyvenimui išliko viena tyriausių tokių susitikimo akimirka, kai, Baliai Dvarionui išderintu pianinu skambinant „Mėnesienos sonatos“ triolių akompanimentą, visi susirinkusieji giedojo *bethoveniškas* intonacijas. Tuomet dingo susikaustymo įtampa ir skirtybės tarp išgarsėjusių artistų bei vieno kito dar tebešvepluojančių, žiopčiojančių pradinukų. Visi buvo muzikoje, visi buvo muzikai. Tai buvo reto sakralumo akimirka!

Su koncertais aplankyta didesnė dalis Žemaitijos, nemažai Aukštaitijos miestų, Suvalkų kraštas. Deja, nelemta liga ir nelaukta baigtis sutrukdė viską atlikti iki galo. Jau po mirties, minint 70-ąsias kompozitoriaus gimimo metines, kilo sumanymas pagerbti jo atminimą įsteigiant Balio Dvariono vardo pianistų konkursą. Iniciatyvos ėmėsi Balio ir Aldonos Dvarionų mokiniai: kompozitorius bei pianistas Julius Andrejevas ir pianistas, pedagogas Aleksandras Jurgelionis. Jie, tuomet Balio Dvariono septynmetės muzikos mokyklos fortepijono skyriaus mokytojai, užkrėtė šiuo sumanymu mokyklos vadovybę, kuri, kaip tada sakydavome, „pramušė“ ideologinius suvaržymus bei draudimus. O jų

būta formuluojant renginio idėją, nustatant konkurso reglamentą ir pasirenkant programą. Tiesą sakant, anuomet neturėjome pakankamai žinių, kaip rengti visą kraštą apimančius muzikinius renginius. Įvykę keli M.K. Čiurlionio pianistų ir vargonininkų konkursai dar tik kaupė patirtį ir buvo skirti subrendusiems muzikams. O Balio Dvariono konkursas, apėmiantis pirmuosius žingsnius muzikoje žengiančius pradinukus ir mokslus mokyklose baigiančius abiturientus, buvo gerokai magesnis dalyvių sudėtimi ir programa.

ANKSTYVĄ 1974-ųjų pavasario rytą sidabrinu Beatričės Grincevičiūtės balsu dainuojama „Žvaigždute“ buvo atidarytas Pirmasis Balio Dvariono respublikinis pianistų konkursas. Vertinimo komisijai vadovavo viena žymiausių pasaulio pianisčių Tatjana Nikolajeva. Buvo atrasta labai daug muzikai gabių vaikų iš įvairių miestų ir provincijos miestelių. Į finalinį turą Vilniuje atvyko per šimtą pradedančiųjų ir pažengusių pianistų. Šešiolikai jų buvo suteikti laureatų vardai. Visus organizatorių lūkesčius pranokę rezultatai patvirtino šio renginio aktualumą ir drauge savaip pratęsė pirminį sumanymą – dabar jau nebe kompozitorius ateina pas vaikus, bet vaikai, atlikdami jo kūrinius, prisimena ir pagerbia kūrėją.

Netrukus kilo mintis neapsiriboti vien fortepijonine muzika, bet į konkursą pakviesti ir smuikininkus, juolab kad į tarptautinį pripažinimą lietuvišką muziką pakylėjo būtent Balio Dvariono Koncertas smuikui h-moll, kuris tapo reikš-

mingu įvykiu mūsų mene ir labai prisidėjo išsaugant tautinę kultūros sąvastį. Jau nuo šeštojo konkurso (1986) dalyvauja visų specialybių stygininkai: altininkai, violončelininkai, kontrabosininkai ir kiti. Tačiau muzikinės programos pagrindą sudarė kūriniai fortepijonui ir smuikui, kuriuose geriausiai atsiskleidė kompozitoriaus talentas bei meninė išmonė.

Respublikiniu konkursas buvo labai neilgai. Netrukus jame panūdo dalyvauti ir kitų Sovietų Sąjungos respublikų atstovai: gruzinai, armėnai, uzbekai, kirgizai, jau nekalbant apie mūsų kaimynus latvius, baltarusius, estus. Mažiau nei per dešimt metų konkursas, pelnęs sąjunginį pripažinimą *de facto*, tapo tarprespublikinis. Palaimingais Lietuvai metais, kai visi, Sąjūdžio telkiami, įsiliejome į kultūros sklaidos ir puoselėjimo procesą, panūdome respublikinį konkursą juridiškai įteisinti kaip tarptautinį renginį. Tai buvo precedento neturintis sumanymas (M.K. Čiurlionio konkursas tarptautinis tapo tik po poros metų). Tuomet mūsų gyvenime, kuriame vešėjo nuolankus paprotys viską derinti su Maskvos valdininkais, tokią idėją, net tais liberalėjančiais laikais, buvo ne taip paprasta įgyvendinti. Tačiau Lietuvos kultūros fondo, Kompozitorių sąjungos, Muzikų draugijos, M.K. Čiurlionio meno ir B. Dvariono muzikos mokyklų vieningos pastangos įveikė net skeptiškiausius nusistatymus. 1989 metų gegužės 31 dieną prasidėjo tarptautinį statusą įgijęs Balio Dvariono pianistų ir smuikininkų konkursas. Jau nuo pat pradžių, nepaisant banguoto mūsų susikūrusios valstybės gyvenimo, o

Balys Dvarionas su Palangos vaikų muzikos mokyklos mokiniais 1972 metų pavasarį. Šeimos archyvas

kartais net ir kritiškų situacijų, jaunųjų atlikėjų konkursas visuomet įvykdavo. Valstybė pajėgdavo atrasti lėšų, kad ši tauri tradicija, nors ir kukliai, būtų išsaugota.

Pirmieji konkursai buvo kupini idealistinio pasišventimo. Su didžiausia pagarba prisimenu mūsiškius ir iš svetur atvykusius vertinimo komisijos narius, kurie dirbo be jokio atlygio. Dėkojome tėvams, padėjusiems parengti vaikus kilniam tikslui, bei mokytojams, atradusiems ir išauklėjusiems naujus talentus.

Pasaulyje vyksta daugybė įvairaus sudėtingumo panašių renginių. Tokiame įvykių margumyne surengti ką nors originalesnio, kas nemėgdžiotų rutinos suformuotų programų ar nuolat kartojamų tų pačių privalomų veikalų – sunkus dalykas. O sukurti sprendimų sistemą, kuri nesutryptų glėžnų prasikalančio talento daigų, bet padėtų sužibėti jo deimantiukams – dar atsakingesnė užduotis. Inovatyvūs sumanymai paskatino sukurti savitą, kompozitoriaus vertybių hierarchijos ir meninės raiškos nuostatoms artimą programą. Ją sudarė baroko ir iškiliausios epochos figūros – Johanno Sebastiano Bacho, prieš kurį, kaip sakydavo kompozitorius, reikia tik atsiklaupyti, veikalai. Po to Vienos klasikų kūryba, kurios interpretacijomis garsėjo pats Balys Dvarionas – pianistas ir dirigentas. Taip pat didžiųjų Europos romantikų opusai ir labai artimas kompozitoriaus prigimčiai jų aistrų pasaulis. Ir pagaliau lietuvių muzikų palikimas, kurį nuo pat pirmojo rečitalio Dvarionas nepailstamai propagavo. Galimybė laisvai pasirinkti skirtingų epochų kūrinius, atlikti bet kokios apimties ir sudėtingumo Balio Dvariono kompoziciją suteikė jauniems pačias palankiausias kūrybai scenoje aplinkybes. Tai gana retas konkursų rengimo praktikoje reiškinys, kuriuo džiaugėsi dalyvių mokytojai ir deramai įvertino žiuri nariai.

Balys Dvarionas, ne kartą vertinęs muzikantus įvairiuose (pianistų, dirigentų, vargonininkų) konkursuose, nemėgo dalyvių diferencijavimo. „Gyvas muzikavimas nedėliojamas tarsi daiktai į lentynas, – piktindavosi kompozitorius. – Tas aukščiau, o anas žemiau, šis pirmesnis, o kitas paskesnis.“ Todėl šiame konkurse laureatai tapę atlikėjai neskirstomi pagal eiliškumą, visi jie – laimėtojai. Tik ypatingai ryškiai blykstelėjęs talentas apdovanojamas *Grand Prix* – Didžiųjų prizų.

Konkursas metai iš metų tobulėjo, atspindėdamas ryškia profesionalumo plėtotę. Todėl jau 2000-aisiais prireikė patikslinti ir praplėsti amžiaus grupes. Vietoj dviejų buvo pasirinktos trys amžiaus pakopos, aukštą konkurso profesinį ir meninį lygį, nusistovėjusius skaidrius vertinimo kriterijus pripažino ir Europos jaunimo muzikos konkursų sąjunga (EMCY), į kurią buvome priimti 2002-aisiais. Taip nacionalinis Balio Dvariono pianistų ir stygininkų konkursas praturtėjo geriausiomis Europos muzikinėmis tradicijomis. Abiejų kadencijų metu savo globa konkursą pagerbė ir buvusi Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Konkurse dalyvaujantiems moksleiviams ir jų pedagogams suteikiama proga išgirsti kolegas, pasidalyti patirtimi, susitikti ir seminaruose aptarti muzikos pedagogikos aktualijas. Talentingiausiems Lietuvos jauniems muzikams sudaromos sąlygos pasirodyti mūsų krašte ir užsienio koncer-

X tarptautinio Balio Dvariono jaunųjų pianistų ir smuikininkų konkurso akimirkos. Iš kairės į dešinę: Petras Radzevičius, Justas Dvarionas, Vytautas Landsbergis, Gražina Ručytė, Jurgis Dvarionas. 2016. Mindaugo MIKULĖNO nuotrauka

tinėse scenose. Renginys daugeliui yra puiki paskata tobulėti, pasisemti įkvėpimo ir siekti pačių aukščiausių meninių viršūnių. Dabar jau sunku atsekti, kelioms dešimtims garsių artistų jis tapo pirmuoju žingsniu į pripažinimą. Dešimties metų mergaičiukė Lisa Batiashvili, tuomet visus sužavėjusi svajingu „Prie ežerėlio“ atlikimu, dabar pakerėjo pasaulį savo brandžiomis interpretacijomis. Mūsų Andrius Žlabys, tada žėrinčia žvaigždute žybtelėjęs konkurse, šiandien pirmo ryškumo žvaigžde švyti ne tik Lietuvoje, bet ir Amerikoje. O iš tuometinės Jugoslavijos trumpomis kelnytėmis į sceną išėjęs Nemanja Radulovicius, pribloškęs visus „virtuoziško Everestu“ vadinamos Heinricho Wilhelmo Ernsto „Paskutinės vasaros rožės“ atlikimu, nūnai sutraukia nuo klausytojų gausos lūžtančias sales ir stubina Europos publiką savo originaliomis muzikos traktuotėmis.

Kiekvienam konkursui pasibaigus džiaugėmės vis didėjančiu jo populiarumu pasaulyje. Betarpiško muzikavimo dvasia, nauja pažintis su talentais suteikia jaunųjų pianistų ir smuikininkų sambūriui reto kūrybiškumo aurą, palaimingos jungties su muzika būseną. Tai buvo ir yra išskirtinė šios muzikos šventės savybė ir esminė jos nuostata.

Jurgis DVARIONAS

More information in English:
www.dvarionas.link

